

Preliminär rapport över provundersökning av stenåldersboplats
vid Backa 1^B, Bycke sn, Västerbotten.

16 - 30 juli 1968.

Sammanställd av

Barbro Johnsen

Under ledning av docent Hans Christiansson, Institutionen för Nordisk och Jämförande Fornkunskap i Uppsala, och i samarbete med museerna i Umeå och Skellefteå, har under sommaren 1968 utgrävningar ägt rum vid Backa 1⁸, Byske sn, Västerbotten, under tiden 16 - 30 juli.

Deltagare:

Barbro Johnsen, Uppsala

Undersökning har ej tidigare företagits vid Backa. Läget för de under sommaren 1968 upptagna schakten framgår av schaktplan över området. Sammanlagt undersöktes 24 m² och grävdes ett provdike av 20,25 m längd och ca 0,40 m bredd.

Vid uppmätning av schakten togs som utgångspunkt en telefonstolpe invid ett staket cirka 100 m SÖ boningshuset, mätt från den på stolpen markerade pilen. På en sten SÖ om och intill denna stolpe bestämdes en godtycklig fixpunkt, som bestämdes till +184. Fixpunktens höjd över havet skall inmätas senare.

Vid utgrävningsarbetet upptogs 2 schakt om 1 x 5 m vardera, A och B, 1 schakt om 2 x 5 m, C, och 1 schakt om 2 x 2 m, D, samt ett provdike om 0,40 x 20,25 m.

Frånvaron av klar lagerföljd (sandbemängd åkerjord över ren sand och därunder på växlande djup mo) har tvingat fram en delvis konstruerad lagerföljd. Det mellan 15 och 25 cm tjocka lagret av plöjd åkerjord kallas lager I. Det översta sandlagret från den skarpa gränsen mot lager I och 10-15 cm nedåt utgör lager II. Lager III ytterligare 10-15 cm nedåt, och därunder ett eventuellt lager IV. I lager II-IV delvis rikliga järnutfällningar.

Backa 68

Schakt A, B, C, D

Provdike

Planer: Schaktplan skala 1:200

Plan skala 1:50

Profiler: Profil I = schakt A Skala 1:50

Profil II = schakt B och " "

provdike

Profil III = schakt C " "

Platsen för utgrävningen är belägen på åkermark, numera vall, på krönet av och på platån ovanför sluttningen ned mot Byskeälven på älvens norra sida. Sluttningen går mot SV. Från området finns på Skellefteå museum en del av en slipad båtyxa i sandsten.

Det område, där schakt B upptogs, har tidigare varit sankt och tidvis stått under vatten ännu i sen tid. Området utfylldes därför med material från en plats bakom loglängan.

Schakt A

1 x 5 m, beläget 6 m^x) V stolpen.

Lager I: 20-25 cm, fyndtomt.

Lager II: ca 10 cm gul sand. I överytan framkom 7 stycken stolphål, nr 1-6 fyllda av material från lager I, nr 7 innehöll något ljusare material. I S delen av schaktet delvis grus och rikliga järnutfällningar. I mitten av schaktet delvis mo. I botten på lager II, ca 25 cm under torven framkom ett flintavslag ca 3 x 1 cm (se plan skala 1:50). I övrigt fyndtomt och endast enstaka stenar.

Profil I.

Schakt B

1 x 5 m, beläget 20,25 m N om och 3 m Ö om schakt A.

Lager I: ca 20 cm, innehållande en trekantig järnfil och en bit av en skifferplatta (bryne eller griffeltavla) 8 x 2 x 0,3 cm, båda förmodligen härrörande ur fyllnadsmaterialet.

I övergången mot lager II, bestående av vit, urlakad sand, syntes svarta dystrimor efter de gamla plogfårorna och ett ca 1 x 0,5 m stort område med dy (se plan skala 1:50).

I övrigt: 4 stycken stolphål, 1 spadhål samt ett annat hål (tomt). 35 cm under torven, i mo, en sten (glimmerskiffer).

Profil III.

Schakt C:1 och 2

C:1 1 x 5 m, beläget 16 m V om schakt B.

C:2 1 x 5 m, beläget omedelbart S om C:1 och i anslutning till detta.

C:1

Lager I: ca 20 cm innehållande åtskilliga brända stenar, en kvartsskrapa (?), 3 fragment av slipade stenföremål samt en del brända ben.

Lager II: ca 14 cm gul sand, innehållande åtskilliga brända stenar och brända ben. Någon härdkonstruktion kunde dock ej iakttagas, utan stenarna förekom spridda. 2 små områden med vit (bränd ?) sand, ca 0,20 x 0,50 m

x) Alla avstånd räknade från schaktens SÖ hörn

i NV och V delen av schaktet, samt ett område ca 1 x 0,50 m i schaktets S del (se plan skala 1:50).

Lager III: ca 14 cm gul sand, innehållande några brända ben samt några stenar.

Lager IV: 5-10 cm gul sand med mofläckar, innehållande ett bränt ben.

C:2 (utvidgning av C:1 söderut)

Lager I: ca 20 cm, innehållande kvarts och något brända ben, samt enstaka brända stenar.

Lager II: ca 14 cm gul sand, innehållande något brända ben och brända stenar. I övrigt: ett stolphål, ett område ca 2,25 x 1 m vit (bränd ?) sand, en direkt fortsättning av det tidigare nämnda området i S delen av C:1, samt ett litet område i schaktets V del, ca 0,10 x 0,50 m stort.

Lager III: ca 14 cm gul sand, innehållande några få brända ben och stenar. Benen kom dock i mitten av lagret, och därför grävdes ej något fjärde lager i detta schakt.

Profil III.

Schakt D:1 och 2

D:1 1 x 2 m, beläget 9 m N om och 3 m V om schakt A.

D:2 1 x 2 m, beläget omedelbart N om D:1 (utvidgning av D:1 norrut)

Lager I: ca 20 cm, innehållande få stenar.

Lager II: ca 10 cm gul sand, innehållande få stenar. Ett stolphål i vardera D:1 och D:2 (se plan skala 1:50).

Lager III: ca 10 cm gul sand.

Fyndtomt.

Provdike

Ca 0,40 x 20,25 m, beläget 3 m Ö om schakt A.

Detta provdike upptogs i syfte att få fram en gräns mellan den vita, urlakade sanden i schakt B och den gula sanden, som förekom i övriga schakt. Gränsen fanns vid 18,10 m (se profil III). I övrigt framträder dyn mycket tydligt i de gamla plogspåren. Begränsningen för det sankta området har tydligen gått vid ung. 12,25 m. Dylagret är betydligt tjockare, ca 3 om, i profilens N del och blir endast 1 cm i de sydligaste plogspåren. Gränsen mellan sand och mo är mycket tydlig. Järnutfällningen, som delvis är mycket kraftig, börjar i allmänhet just i gränsytan mellan de båda lagren, detta dock i huvudsak endast där vit sand överlagrar mon. I S delen av profilen, där gul sand överlagrar mon, förekommer i mon strängar av sand, inlagrade av järnutfällningar. Samma fenomen förekommer i profil I, schakt A.